

و کوزوو، همه و همه از اهم موضوعاتی هستند که نگرشی تازه بر مبنای بینش دقیق سیاسی و آگاهی دقیق تاریخی از مسایل منطقه رامی طلبد. لذا اثر اخیر استاد نقی لطفی به دلیل «فتنان تاریخیهای کامل و منون در مورد این منطقه و وضعیت و اهمیت خاصی که در اروپا دارد»^۵ توانسته است به نحو نسبتا شایسته ای این خلاء را پر کرده و اطلاعات مفیدی به علاقه مندان مسایل اروپا (به طور عام) و بالکان (به طور خاص) ارایه نماید.

نویسنده که خود تحصیلاتش را در تاریخ اروپا و غرب در دانشگاه های ایتالیا و آمریکا^۶ به پایان رسانده، با اشراف همجانبه بر کل تاریخ اروپا توانسته است تاریخ تحولات حوزه بالکان را (به عنوان بخشی از قاره اروپا) که به میزان وسیعی کانون جنبش های ملی و قومی در سراسر قرن نوزده بوده و به خاطر پیوستگی مسائل تاریخی و تأثیرات متقابل آنها بر یکدیگر، از پیچیدگی های زیادی برخوردار است، به خوبی بررسی نماید.^۷

● کیوان لولونی

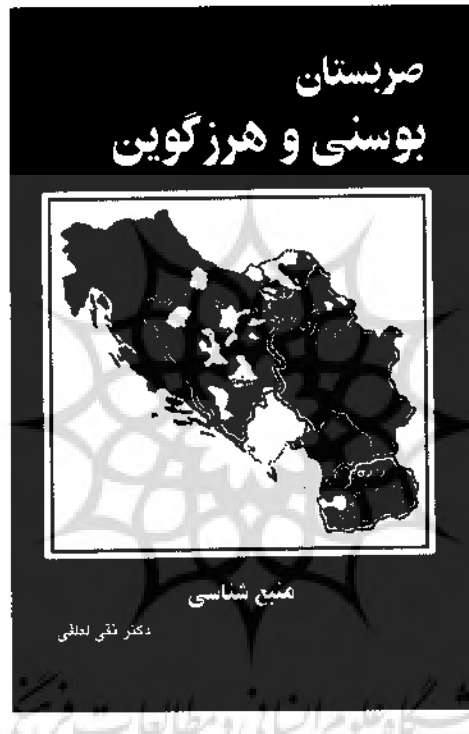
- فهرست عناوین اصلی کتاب به شرح زیر است :
- بررسی پیشینه تاریخی، سیاسی صربستان و بوسنی هرزگووین
- عثمانی و بالکان
- رقابت دول اروپایی در بالکان
- چگونگی تشکیل دولت یوگسلاوی
- تیتو و یوگسلاوی
- مسائل بوسنی و هرزگووین و علل آن
- شبه جزیره بالکان و فروپاشی شوروی
- موضع گیری ایران نسبت به مساله بوسنی و هرزگووین
- هدف از تشکیل دولت مستقل مقدونیه و به رسمیت شناختن آن از طرف سازمان ملل
- به چه کسی می توان حق داد
- ضامن شامل : وضعیت جغرافیایی یوگسلاوی قبل از بحران، نظری اجمالی به وضعیت جمهوری های تازه استقلال یافته یوگسلاوی، مشخصات جمهوری های فدراسیون از هم پاشیده یوگسلاوی سابق، فهرست اسامی فرمانروایان صرب، والیان بوسنی و بالاخره منبع شناسی.

یکی از مباحث جالب توجه این کتاب، موضع گیری ایران نسبت به مسئله بوسنی و هرزگووین می باشد که کمتر در کتاب ها و مقالات مربوط به بالکان بدان پرداخته شده است. اینکه چرا ایران نسبت به آن منطقه حساسیت نشان می دهد، به اعتقاد نویسنده «این حساسیت نه ناشی از مسائل صرف سیاسی بلکه ناشی از مسائل اعتقادی است که معتقد است مسلمانان در میان گروهی مردمان تندرو. مردمان به اصطلاح مخالف اسلام. محاصره شده اند، پس به همین دلیل باید به هر طریق ممکن در استخلاص آنها کوشید و به آنها کمک کرد. البته این مسئله از زاویه دیگری هم مطرح است که به هر حال شرکت در بحران های بین المللی و اعمال نظر یا داشتن نظر، طرح این مسئله را هم امکان پذیر می کند که می خواهد دیپلماسی فعال تری را در حوزه بالکان اعمال کند.»^۸

همچنین اساسی ترین ابتکار مولف در این کتاب گنجاینیدن منبع شناسی می باشد که برای نخستین بار فهرست کتب و مقالات فارسی در زمینه تحقیقات بالکان که بالغ بر ۲۶۷ عنوان می باشد، جمع آوری شده است و راهنمای بسیار خوبی برای محققین آن حوزه خواهد بود.

اختتامیه این کتاب نیز ذکر غمنامه ای از یک دختر نوجوان بوسنیایی در بستر مرگ می باشد که تحت عنوان «خزان در بهار» به نقل از یکی از شماره های روزنامه اطلاعات در پایان کتاب آمده است.^۹

روی هم رفته مروری بر مطالب کتاب گویای این واقعیت

صربستان، پاشنه پای آتشیل اروپا

نگاهی به کتاب «صربستان، بوسنی و هرزگووین: منبع شناسی»

■ صربستان و بوسنی و هرزگووین و منبع شناسی
 ■ تألیف: دکتر نقی لطفی
 ■ ناشر: بین النهرین، مشهد، چاپ اول، ۱۳۷۷

مسائل بالکان^۱ از جمله موضوعات مهمی است که در نیم قرن اخیر توجه عده زیادی از سیاستمداران، جامعه شناسان، مورخان، حقوقدانان و اندیشمندان را سخت به خود جلب کرده است.

گذشته از حوادث قدیم تاریخ این منطقه، ازدوران نفوذ عثمانی ها گرفته تا «مسئله شرق» و ازدست رفتن اقتدار عثمانی بر بالکان^۲ و به دنبال آن آغاز رقابت دول اروپایی در منطقه که در اوایل قرن بیستم جای خود را به مسئله ناپایداری حکومت ها و جاه طلبی سیاسی کشورهای بالکان داد^۳ و سرانجام بالکان را پس از پشت سر گذاشتن سه بحران عمده^۴، آغازگر جنگ اول جهانی در ۲۸ ژوئن ۱۹۱۴ نمود، تا تشکیل دولت مستقل یوگسلاوی، در حقیقت منطقه بالکان به واسطه رقابت قدرت ها در ادوار مختلف همیشه به مثابه انبار باروتی بوده که برای انفجار تنها به یک جرقه نیاز داشته است.

در سال های اخیر نیز به دنبال فروپاشی شوروی و برهم خوردن معادلات سیاسی قدرت در منطقه، فصل جدیدی از بحران در بالکان آغاز شد. تشکیل دولت مستقل مقدونیه و به رسمیت شناختن آن از طرف سازمان ملل متحد، استقلال جمهوری های یوگسلاوی و جریانات اخیر بوسنی و هرزگووین

کنفرانس «اسلام در آسیای میانه، روسیه و قفقاز»

در روز ۲۱ فروردین ۱۳۷۸ ش / ۱۰ آپریل ۱۹۹۹ م، کنفرانس یک روزه «اسلام در آسیای میانه، روسیه و قفقاز: کارکردهای ایمان، فرهنگ و سیاست» در محل بخش مطالعات آسیایی دانشگاه بین المللی فلوریدا در شهر میامی ایالت فلوریدا برگزار شد.

مجری طرح دکتر محی الدین مصباحی بوده و برنامه‌های سخنرانی به ترتیب زیر انجام شد.

الف: نشست آسیای میانه:

۱- اسلام گرایی مجدد در ازبکستان: میراث شوروی و واقعیت های پیش از شوروی (نظیف شهرانی از دانشگاه ایندیانا).

۲- تاسیسات اسلامی در اردوی کاخ داخلی: تاتاری شدن یا بومی شدن (الن فرانک از مرکز مطالعات زیانتسانی، مریلند).

۳- نخبگان مسلمان تاجیکستان و آسیای میانه: خاستگاه اجتماعی، آموزشی و تربیتی آن (اکبر تورتوسون زاد از آکادمی علوم تاجیکستان / دانشگاه پنسیلوانیا).

۴- تصوف در آسیای میانه: آثار بجای مانده، یادگارها و احیای آن (ورتون شویل از کن یون کالج).

ب: نشست قفقاز:

۱- اسلام در داغستان و چچن (موشه گامر).

۲- اسلام در جمهوری آذربایجان: مذهب در منطقه مرزی (تادیوس سو ویوچوسکی از دانشگاه مون مونت).

ج: نشست روسیه و چین:

۱- اسلام در روسیه: حرکات تاریخی و معاصر (الکسی مالشنکو، از انستیتو مطالعات شرقی مسکو / بنیاد کارنگی).

۲- جمهوری اسلامی شین جیانگ: تلاشی دنباله دار (دیوید اسمیت از دانشگاه آکسفورد / دانشگاه بین المللی فلوریدا).

د: نشست سیاستها و روابط بین الملل:

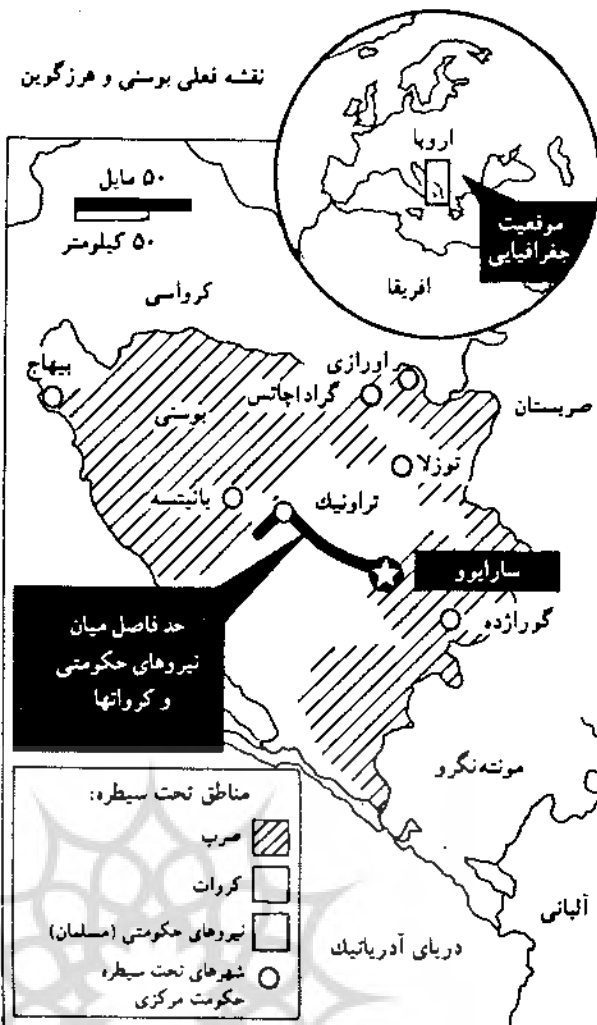
۱- اسلام، تاریخ و ملت سازی در آسیای میانه (مارتا اولکت از بنیاد کارنگی / دانشگاه کل گیت).

۲- روابط بین المللی اسلام پیش از شوروی (محی الدین مصباحی از دانشگاه بین المللی فلوریدا).

۳. همیزگرد اسلام و آینده پس از فروپاشی شوروی: قرار است سخنرانی های انجام شده بزودی منتشر گردد.

● محسن جعفری مذهب

نقشه فعلی بوسنی و هرزگوین

نویسنده با اشراف همه جانبه بر کل تاریخ اروپا توانسته است تاریخ تحولات حوزه بالکان را (به عنوان بخشی از قاره اروپا) که به میزان وسیعی کانون جنبش های ملی و قومی در سراسر قرن نوزده بوده و به خاطر پیوستگی مسائل تاریخی و تاثیرات متقابل آنها بر یکدیگر از پیچیدگی های زیادی برخوردار است، به خوبی بررسی نماید

است که مولف با تسلط بر زبان خارجی از منابع مربوطه اطلاعات قابل توجهی را در یافته و ضمن اجتناب از گرفتاری در یک قالب پیش ساخته تاریخی، مسایل بالکان را در زمینه های مختلف بررسی کرده است و در عین حال عدم التفات کافی ویراستار بر شیوه های مربوطه موجب شده تا زبان نگارش کتاب با ویرایش مطلوب فاصله داشته باشد که امید است در چاپهای آتی مرتفع شود.

پی نوشت ها:

۱- بالکان شبه جزیره ای است در جنوب شرقی اروپا که از شمال شرقی به دریای سیاه، از غرب به دریای آدریاتیک، از جنوب به دریای مرمره، اژه و تنگه های دارناتل و بسفور محدود می شود.

۲- گفتنی است در قرن ۱۹ شبه جزیره بالکان جزئی از تصرفات دولت عثمانی محسوب می شد. این حضور و قدرت نمایی یک دولت غیراروپایی، برای دولت های اروپایی مشکل بزرگی به وجود می آورد که در تاریخ به هفتله شرق معروف است و تا جنگ اول جهانی همچنان یکی از مشکلات عمده اروپا محسوب می شد و از آن پس با تجزیه امپراتوری عثمانی فیصله یافت.

Modern History, Carl Becker, SilverBurdett Co. 1998

۳- در میان این کشورها در اوایل قرن بیستم، شاید جدی ترین آنها صربستان بود که گروه های مبارز را در خاک خود تعلیم می داد و تبلیغات گسترده ای را علیه امپراتوری «تریش - مجارستان» به راه انداخته بود. زیرا اسلاوها که اکثریت را نسبت به آلمان ها و مجارها در امپراتوری دارا بودند، دخالت کمتری در اداره امور داشتند و چون حقوق اجتماعی آنها تامین نمی شد، از وضع موجود ناراضی بودند. اسلاوها تصمیم داشتند تا با اتحاد با یکدیگر پادشاهی صربستان بزرگ را به وجود آورند. این اشتیاق سیاسی اسلاوها، جنبش «پان اسلاویسم» نام گرفت که رشدان بالاخره در سال ۱۹۱۴ م آتش نخستین جنگ جهانی را شعله ور کرد.

مهم ترین گروه های اسلاو نژاد عبارت بودند از: چک ها (بوهمیا).

اسلواک ها (مجارستان شمالی)، لهستانی ها (گالیسیای غربی)، روتنن ها (گالیسیای شرقی)، صرب ها، کروات ها (بوسنی، هرزگووین، کرواسیا)، اسلون ها (کارنیولا)

(A Short History of World A.Z. Manferd, progress Publishe 1974)

۴- اولین بحران شبه جزیره بالکان عبارت بود از: تصرف دو ایالت بوسنی و هرزگووین توسط اتریش (که هم مرز با صربستان بودند) در حالی که صربها بوسنی را متعلق به خود می دانستند. دومین بحران بالکان بدنبال تسخیر طرابلس به وسیله ایتالیایی ها بود زیرا با این اقدام و آشکار شدن ضعف عثمانی، دول شبه جزیره بالکان به وحشت افتادند از اینکه میانه دولت اتریش متصرفات اروپایی عثمانی در شبه جزیره را به خاک خود ضمیمه کند لذا به دنبال آن مجمع کشورهای بالکان را به وجود آوردند و ترک ها را تا تنگه های بسفر و دارناتل عقب راندند. اما در این میان چون دولت های اتریش و روسیه نیز هر یک منافعی در شبه جزیره بالکان داشتند لذا اصطکاک منافعی میان قدرت هاسیب بالا گرفتن تشنج در منطقه شد و به درگیری های ۱۹۱۲-۱۹۱۳ انجامید و بالاخره سومین بحران بالکان که به دنبال قتل ولیعهد اتریش در سارایوو (پایتخت بوسنی) توسط یکی از جوانان انقلابی بوسنی و با اطلاع برخی از عمال دولتی صربستان و سپس اولتیماتوم اتریش به صربستان به وجود آمد. منجر به آغاز رسمی جنگ جهانی اول در اوت ۱۹۱۴ گردید.

(World History, Vol II., Harry Brown, Cambridge university 1997

۵- همان، مقدمه، ص ۲.

۶- دکتر نفی لطفی مدت دو سال در دانشگاه های «هروجا» و «هداوا» در در رشته «زبان ایتالیایی» و «تاریخ رنسانس و عصر جدید» به تحصیل پرداخت و سپس به عنوان فارغ التحصیل ممتاز، بورس تحصیلی دانشگاه جورج تاون «اسیرکا» دریافت کرد و ادامه تحصیلات عالی خود را در آن جا در رشته تاریخ غرب مسیحی «به اتمام رسانید.

۷- گفتنی است نویسنده در سال ۱۳۷۳ نیز کتابی را به صورت ترجمه در موضوع بالکان انتشار داد که تحت عنوان: «از سارایوو تا پوتنام» توسط انتشارات سروا منتشر شد.

۸- همان، ص ۶۰

۹- به تاریخ: ۱۳۷۶/۲۰